

7
MARTINI DE ROA

CORDVBENSIS

EX SOCIETATE IESV.

DE ANTIQVITATE ET AVTÔ-

ritate Sanctorum Martyrum Cordubensium.

fiſum, & de Breuiario Cordubensi

tractatio.

A DECCLESIAE CORDV-

bensis Senatum.

NON ita vento fluunt vnde, PATRES
grauissimi, atq; efluit memoria tempore.
Hinc tanta in rebus ignoratio, tā crassa tenebra:
non in his solum, in quibus propter loſinquitatem,
impune dominatur mentiendi libido: sed in proxi-
mis etiā, quas audiimus ipsi, quas vidimus, & me-
miniſſe cupimus. Nā quas nolumus, ea verò inuoca-
re ſuccedūt; ut merito Themistocles obliuionis poti⁹,
quam memoria artem expeteret. Beatus Iobus in-

ueſtiga-

uestigare iubet patrū memoriam, Hesterni enim,
ait ille, sumus, & an crastini futuri simus, incer-
tum. Itaq; memorias priſci æui legere oportet, ut
maiores cuiusmodi fuerint, & discamus ipsi, &
posterorū doceamus. Voluptatis illud est, hoc etiam
dignitatis. Sed accipite iam quorsum spectet ingre-
ſſio. Breuiarij Cordubensis, & officiorum, quæ
propria Urbis erant, occidente memoria, iam penè
nulla lux, ac velut in recessu longinquitatis, non
illustris aliquis color, aut lumen, sed Umbrae tan-
tum ac nebulae. Quæ etiam ne evanescerent, prou-
ideri maturius debuit, ac prouisum certe videtur
hocce commentariolo, quod vobis, amplissimi P A-
TRES, memoriæ subsidio mitto, transmittendū
in posterorū, vestro nomine commendatum. Nam
& ipsam etiam (nomen dico vestrum) posterorū,
præter domesticæ virtutis exempla, publicæ etiam
dignitatis ornamenta commendant. Magnificum
quidem est vel in angulo priuata etiam vita luce-
re; quia lux ubicūq; sit, suo se splendore nobili-
tat. Sed quanto magnificentius in medio Sole Rei-
publicæ prælucere? At vos, P A T R E S amplissimi
virtutum facibus ita prælucetis in Ecclesiastica cu-
ria, ut habeamini merito clari, inter tot lumina
dig-

dignitatu. Nam ut alia præteream, quæ non sunt
institute breuitatis, illud in primis, quod ad rem
facit, admirari facit, & commendare non possum:
quod proxime hos dies, ad constituendam Ecclesi-
asticam disciplinam, ritusq; sacros, designatis ex
Capitulo viris æquè pijs, ac doctis, animum adie-
cisti. Cuius cerre procurationis pars cum sit hæc,
quæ Corduben. Martyrum officia continet, quorū
vel antiquitatem, vel auctoritatem agnoscere, o-
pere pretium ducitis, eam ego, qui in illis concinnā-
dis non paucos dies operam, & studium collocaui,
breui aggredior explicare.

CORDVBENSIS ECCLESIAE

ut duplex persecutio, ita duo Mar-
tyrum ordines.

Corduba prima in Hispania Betica primæ no-
bilitatis Romane colonia, ut Strabo auctor
est, atq; ob id etiam, ut alia præteream, Caput (ut
scribit. Cesar, siue quis alius belli Hispaniæsis scrip-
tor) eo tempore existimata provincie: occupata ab
Sarracenis Hispania, Arabici perpetua sedes im-
perij; Romanorum, Arabumq; tempore viris, an-

miſq; potens; magnitudine, nominis celebritate, & potentia, deinde etiam Virtute gentis, ingenijs, atq; doctrina pollens; cum verò ab Romanis, Barbaris que honore, præter Vrbes cæteras, commendata: Christiana in primis Religione maxime floruit. Ita q; sub duplici imperio, duplex olim Cordubensis Eccleſiæ perſecutio: atq; in duplici perſecutione, Sætorum etiam duplex ordo. Alij enim ſub Romanorum Præſidum adminiſtratione, alijs ſub Arabũ ſervitute coronati ſunt.

¶ Primi ordinis Beatus in primis Aciſclus, & Victoria Urbis tutelares Divi; deinde Faſtus, Ianuarius, Martialis, Zoylus: quorum reliquie, tametsi mille ab hinc annos, in ſuis quæq; Eccleſijs condire eſſent, ut Divus Eulogius ſcribit, iam nunc in æde Divi Petri, quæ Faſto & ſocijs ſacra olim fuiſſe creditur, diuinitus inuenta, ſervantur. Pauca eo loci conlata donaria, tametsi plurima Celeftium dona congeſta. Supra decem ac ſeptem SS. Martyrum offa. Ita nobilium medicorum ſacramento firmatum. Sed anguſtie temporum, ac ſortunarum labantis ſæculi (eo enim derivare culpam ſatius duco) civium ſtudijs obſtant. Non minus certè tantum, qui parenti Cordubæ iuſtar eſt omnium,

nium. D. IOANNEM dico, DE S. CLEMENTE.
Archiepiscopum Compostellanum patriæ parentē,
& p̄rice virtutis nouum exemplum. Qui, ut est
amore in patriam, & religione in Diuos, atq; in
Dini Petri maximè templum, vbi sacro fonte lu-
stratus est puer, ita quotidie Sacrarij SS. Martyrū
cultum, atq; ornatum, nouis, ac pretiosis muneri-
bus augere non desinit. Sed ego de his desinam, &
persequar institutum.

¶ Eiusdem certè ordinis decem præterea ac no-
uem S. Zoyli Socij celebrantur. Beatus etiam secū-
dinus, atq; Sandalius, quorum fere præter nudum
nomen, de quo in Romanis, alijsq; Martyrologijs,
& Cordubensis Ecclesiæ monumentis, aut parum,
aut nihil habetur. Nam quod alij Olympiadem, &
Maximum, Parmenium, Elimenan, & Chri-
stelum, in censum Cordubensium referunt, tametsi
habent à se Breuiaria Cordubensia, quæ ante
CXII. annum edita sunt, quorum fastis inscrip-
ti leguntur, merito tamen à nobis prætermissi sunt:
quia Corduene in Perside, siue Cordubennæ passos
esse Romani suadet autoritas Martyrologij: siue
Cordule in Ponto Galatiæ, ut Scriptores nobiles
tradunt. Corduene, inquam, non Cordubæ: nam

hoc nomine urbē nullam ego opinor fuisse aliam,
præter hanc nostram. ita me Historiæ docent, alios
vicinitas & similitudo nominis fefellere.

¶ Secundi ordinis multo plures numerantur:
nampe eorum, qui in Arabica persecutione trium-
pharunt, maxime Habdarragmano imperante, &
eius filio Mahomad: cuius ævo decēniū elades ista
desenijt. Testem habuit atq; scriptorem spectatæ fi-
dei, atq; virtutis Eulogium Martyrem. nomina,
& gesta in his officijs celebrantur. Quatuor dein-
de supra L. X. anni aut puri à cæde, aut sine nota-
rio Martyrum efluxere: nisi quod Samson Abbas
eius sæculi clarissimus auctor, sub Eulogij atq; Leo-
critiæ necem, Christiani cuiusdam Martyris mem-
nit, sed nominis memoriam non reliquit. Donec
B. Eugenia sub Abdarrhagmano I. I. I. Regni ei⁹
anno XII. qui est à Christo nato DCCCCXXIII.
Martyrij coronam adepta est, ut ex lapide ante
annum quinquagesimum Cordubæ inuento noster
collegit Ambrosius; vir siue Historiæ fide, siue cū-
dare animi, & pietate in Dios, omnium commē-
datione dignissimus. Duobus post annis Beatus Pe-
lagius; post novem & quadraginta Dominicus
Cognomento Sarracinus, cum plerisq; alijs, qui ex
Oppid

Oppido Simancas in seruitutem, Urbe à Mauris
(ut vulgari voce) incensa, dirutaq; abducti
sunt. Quorum fides penes Veremundum Regem
II. cuius diploma ex Ecclesiæ Compostellane monu-
mentis idem descripsit Ambrosius, & Diui Eu-
logij commentarijs adiecit. Anni reliqui, aut in-
cruenti, aut inscripti.

DE ANTIQVITATE, ET AV-
toritate SS. Martyrum Corduben.
ex eorum miraculis, cultu, &
veneratione.

DE primi ordinis Martyribus, hoc est, de Bea-
to Acisclo & sorore eius, de Fausto, & so-
cjs, ac de Beato Zoylo Ecclesiæ Corduben. ante
mille ipsos annos, & amplius, & celeberrima tē-
pla habuit, ut ex Diuo Eulogia constat, & dies
festos egit. Quorum certe dignitatem, vel sola Im-
peratorum edicta sacrilega, funesta, impia, satis
prestant. Quorum hoc caput; hæc summa, odium
fidei, nominisq; Christiani; quod vnū (ita Theolo-
gi dicunt) martyres facit; quæ minas accedem
spirant; quæ Christi cultores honoribus priuant;
bonis omnibus, atq; fortunis excurbant; in diros

cruciatus, fœdâ carnificinam, in omnes deniq;
vitæ, mortisq; acerbitates exposcunt. Sed accedit
præterea suffragium antiquitatis; quæ ut per se ve-
neranda est, ita Venerationem rebus addit ac re-
ligionem. De his igitur, frustra ego dicam, quos
secula vindicant, quos Ecclesiæ consensus, quos
æternitas consecrauit.

¶ Secundi ordinis Martyres, qui sub Arabum
tyrannide, testimonium fidei reddiderunt, antiqui-
tate etiam se sua tuentur; cuius auctoritate co-
mendati, ante septingentos annos, & eo amplius,
Fidelium cultu & Veneratione celebrantur. Vix
enim cæssi pro Christo sunt: cum pro Martyribus
haberi, & coli cepti sunt, tanta certe religione, ut
eius exstinguendæ causa, in occisorû cineres dese-
uirent, quos cum lapillis interdum cruore Marty-
rum illitis in flumen iactabant, ne recepti à Chri-
stianis in honore haberentur. Tanta sub eorum
etiam necem pietas in Martyres, tam altè inherens
veri, & proprii Martyrii persuasio. Docet id se-
pulturæ genus à reliqua gente discretum. Nempe
intra templa atq; adeo intra Martyrum tumulos,
& sub ipsis etiam aris inhumati. Qui honos ea tẽ-
pestate solis Martyribus, aut paucis alijs (quod ad
tem-

8
templa tantum attinet) qui proximè ad eorum me-
rita accessissent, habitus est. Idoneos habetis testes
Historias: & lapides.

¶ Sed addo etiam opinionem hominum pro-
digis confirmatam. Visa in primis cœlestia, & re-
velationes, quibus aut armati ad certamen prope-
rabant Athletæ Christi fortissimi, aut vita iam in
certamine profusa, indeptæ victoriæ palmam, nō
dubio testimonio confirmabant. Ea prosequi non
est huius instituti, maximè cum per historias Mar-
tyrum, quæ per eorum natalitia leguntur in Eccle-
sijs, dispersa sint: præter unum Paralitici sanati
in translatione SS. Eulogij atq; Leocritæ in Ouen-
tensem Ecclesiam: & illud alterum, quod ibidem
multo post tempore accidit. Rudericus enim Guter-
rius Ouetensis Archidiaconus distorto ore mutus
repente factus, horum SS. Martyrum interuentu,
quem suis ad eos interne precibus implorauerat,
linguæ vocisq; potestatem recuperavit. Id causæ
cur ex arca cupressina, in quam primum inclussa
erant SS. Martyrum corpora, translata in argen-
team, maiori cultu, & frequentia populi celebren-
tur. Narrant Ouetensis Ecclesiæ monumenta, ex
quibus lectiones matutinæ depromtæ.

¶ Sed quid si ostendam, ubi quis ea tempestate
Martyrij coronam consecutus esset, Natalem eius
diem festum in singulos annos, sacris, hymnis, &
lectionibus aganis seriem explicantibus, ac deniq;
horarijs precibus, & omni cultu, & veneratione
celebratum, qua Ecclesia Catholica & Martyres
suos honoris ergo prosequitur, & in celestium nu-
merum relatos esse testatur? Scilicet, Ecclesie in-
morem, quo ante inuentam consecrandi, siue ut
aiunt, canonizandi rationem, ij solummoda pro
Sanctis & habebantur, & annuis publice festis co-
lebantur, qui Martyrij gloria nobiles, eam eterne
felicitatis prerogatiuam suo sibi cruore promerui-
ssent. Parcā coniecturis, quia cum de facto con-
stat, in probationem illa cur subeant? grauiissimis
eius seculi testimonijs, ac rebus in luce gestis e-
uincam.

¶ Produco in primis testem vnum sanctissi-
mum, religiosissimum, qui non quæ audierit, aut
intellexerit, sed quæ viderit, & quæ egerit ipse teste-
tur. Diuus Eulogius, & Martyrum prædicator, &
Martyr in Epistola, quam de triumpho SS. Virgi-
num & Martyrum Floræ & Mariæ, ad Alua-
rum equitem scripsit, se eo die, quo coronata essent
hora-

8
horarias preces, & sacrum in earum honorem celebrasse scribit. Ipso autem die quo gloriolarum nobis relatus est sub confessione nominis Christi interitus, omnes ad orationum arma currentes, horam nonam in Dei laude perfoluimus. At deinceps auctis tripudijs vespertinum, matutinum, & Missale sacrificium consequenter, ad honorem, & gloriam nostrarum virginum celebrauimus, cunctiq; nos illarum patrocinio tutandos, fouendosq; commisimus. Et quia vniuersorum spes non perfunctorie in eorum meritis collocata est: &c. Sed videte obsecro in eorum obitu quam leti cantus, quam profusa gaudia, quam communis omnium letitia. Inuenio Beati Ruderici corpore: Dant cuncti hymnorum celestium clamorem egregium, resonant ora fidelium congruenti carmine melos, feliciuq; laudum odam omnes quasi ex vno ore perfoluunt. Laudum, inquam, quae in honore Martyris canebantur. Cuiusquam summo triumphatori, ut ibidem scribit B. Eulogius in Apologético, ingens turba fidelium occurrit, debitum honorem pendere anhelans.

Succe-

Succedat Eulogio Aluarnus eques Corduben-
sis, amicus amico doctrina fere par, testimonij gra-
uitate fortasse non impar. Is cum Diui Eulogij vi-
tam narrasset, & Martyrij seriem expositurus ac-
cederet, ita inquit. Et quoniam expedit, &
dignum nobis visum est pro vtilitate legen-
tium, & pro annuo eius festiuitatis recur-
su, passionem eius breuiter explicare: ideo se-
questratim, purè, & sinceriter, agonis sui
pulcherrimum induximus finem. Nempe, ut
eius historia verè ac simpliciter scripta in Ecclesijs
recitari posset, prisco more. Quo certe ex loco, ci-
uis noster Ambrosius Hispaniæ lumen apte docuit
in suis ad Diuum Eulogium notis, huius, atq; alio-
rum perinde Martyrum Cordubensium festos dies
iam tum institutos esse, & quotannis celebratos.
Extat etiam hymnus eiusdem, ut apparet, Alua-
ri cum hac inscriptione.

HYMNVS IN DIEM SANCTI EU-
logij presbiteri, quinto Idus Martij.

Almi nunc redeunt festa polifera
Nostri Eulogij Martyris inclyti:
Solus

8
Soluam⁹ Domino carmina principi,
Concentu fidei, cælico munere. &c.

¶ Præterea in commemoratione Translationis
Sancti Eulogij in basilicam Sancti Zoyli titulo
principalis, quæ facta certe fuit novem post eius ne-
cem annis, hoc est, anno Domini octingentesimo
sexagesimo octavo, Kalendis Iunijs, de qua in O-
ueterensi codice, ita scriptum est. Celebratur au-
tem dies natalis eius in supradicto die, eo
quod omni tempore, in diebus Quadrage-
simæ occurrit illius solemnitas. Deniq; post
quinquaginta sex annos, hoc est, anno Domini
octingentesimo octogesimo quarto, Ouetum simul
cum Beata Leocritia translatus est: quo ex tempo-
re translationē eorum celebrat Ouetensis Eccl^{ia}.

¶ De festiua isto Martyrum cantu, quo eorū
natalitia quotannis celebrabātur, illud Beati Eulo-
gij in Vita Sanctæ Columbæ accipio. lib. 3. cap. 10.
Si quem, inquit, forte canum Sanctorum
laudibus resonantem, per natalitia Marty-
rum, audisset à clericis psallentibus, confe-
ssim quadam iucunditate cælestiū deside-
riorum compuncta prorumpibat in lacry-
mas. Scilicet, ut paulo post additur. Ad inefa-
bile

297

bile martyrij lucrum aspirans; Eorum, quos
nouerat, quibus cum egerat, quorum virtutem ad-
mirabatur, quorum expetebat coronam, exem-
plis incitata recentibus. Sed hic admoneat me ali-
quis, opinor, ut in re præsertim tam manifesta, plu-
ribus supersedeam. Quod ego lubens facio, & ad
caput aliud transeo, quo nostrorum Martyrū sta-
bilitur & dignitas, & auctoritas. Id ex Hispa-
niensis maxime, ac Romane deinceps Ecclesie
consensu, & Notariorum dignitate petendum.

EX COMMUNI ECCLESIAE

consensu, & Notariorum dignitate.

Satis, opinor, ex his quæ proximè diximus, Hi-
spaniensis Ecclesie consensus in honorē Mar-
tyrū percipi potest: sed quia iuvat in eā rē plurimū
Episcoporū, penes quos sub Ecclesie nascentis exor-
dia iudicium fuit, sensum agnoscere, primum au-
diatis velim, quanta suorum Martyrum reliquias
veneratione Episcopus Cordubensis prosecutus fue-
rit: de quo Beatus Eulogius in inuentione Sancti
Ruderici, sic scribit. Adest & venerabilis Pon-
tifex feliciū stipatus agmine clericorum
votis ardentioribus talibus interesse festinā-

tes exequijs. Qui mox sanctas reliquias ad-
deunt, & inclytus Papa caput detegit, &
osculis sancta mēbra demulcet. Quam certe
pietatem Deus Opt. Max. quam sibi grata accidi-
isset, miraculo declarauit. Redolent enim secre-
ta cubiculi, quo prius beatum corpus Sa-
cerdos intulerat, miro suauitatis odore; cū-
ctaq; cellulae pauimenta, ablato etiam pul-
uere ferunt aliquādiu suauissimi odoris ol-
factum respirasse. Sed quod Episcopo Papæ no-
mē attribuit, factum eius seculi more, quo non iā
venerandi ut primitus clerici, sed Episcopi solū
Papæ dicebātur. Cuius rei præter D. Eulogiū testes
habemus grauissimos, Cyprianū, Hieronymū, Au-
gustinū, Rufinum, Prudentium, Severum Sulpitiū,
Sidonium Apollinarem, ac Venantiū Fortunatū.
Sed iam nunc soli tribuitur summo Pontifici, qui
omniū per Antoniniasia parens. Sed redeo ad rē.

¶ Quoties eā ob causā Episcopi, & afflicti à
Barbaris, aut in fugam compulsi, aut squallo-
re carceris macerati? Quam saepe à Prouincia-
libus, & à multis etiam extra prouinciam Episco-
pis approbati? Nec dubium cuiquam esse potest,
cum Sanctorum Martyrum officia publicè fie-
rent,

rent, quin ea ex consensu fidelium, & Episcoporum
decreto celebrarentur. Nā quod aliquis mihi Ho-
tigesium Malacitanum Episcopum, & Seruandū
præterea Comitem Cordubensem, eius ex fratre ne-
potis coniugem mihi objiciat aliter sentientes; sciat
is, Hostigesium illum specie tantum fuisse pastorem;
intrinsecus autem lupum rapacem; qui ut nominis
sui omen præstaret; hostem se gessit, Christianæ rei-
publicæ; & Seruandum alterum seruatum ad exer-
cendam Martyrum virtutem. & ad suæ gentis per-
niciem. Sciat, inquam, duas fuisse funestas Eccle-
siæ faces, duasq; furias ad suorum interitum ab in-
feris excitatas, Hæreticos homines; auaritiæ, quæ
est Idolorum seruitus, studentes; qui Christianos vijs
omnibus insectari, & vocare in inuidiam apud
Barbaros, atq; adeo sepulera martyrum effodere,
atq; hostibus prodere non dubitarunt. Scripsit in
eos Beatus Eulogius, sed ex instituto Samson
Abbas doctissimus ac religiosissimus eius temporis
auctor. Alioqui enim communis fuit in honorem Mar-
tyrum, piorum, doctorum, omnis ordinis ac loci ho-
minum consensus, & approbatio fere omnium pro-
uinciarum, ad quas eorum fama penetravit.

¶ Quod si in gestis Martyrum prima apud no-
tarios

varios fides est, quam tanti fecit semper Ecclesia,
ut ex eorum scriptis historias Martyrū legat; quis
aut fide, aut dignitate Beato Eulogio superior? qui
& gestorum testis, & scriptor fuit; & Martyribus
cunctis vincendi auctor, & ipse etiam victor, &
Martyr. Scripsit de Antonio Athanasius, de Ba-
silio Nazianzenus; de Paulo, Hilarione, & Pau-
la Hieronymus; de Gervasio, & Prothasio, &
quædam etiam de Christophoro Ambrosius; de
Benedicto, & sorore Scholastica; atq; etiam de
Ermenegildo Rege Gregorius; & in Missalibus
libris, multa de pluribus alijs Ambrosius, & Isi-
dorus: quæ summæ fidei esse nemo dubitet. & in
nostris requirat aliquis alium, præter Eulogium?
iniuriam seculo faciam, si non idem mihi præstem
de pietate Christiana. Verum nolo me quispiam
existimet in pietatem tantummodo, quæ satis erat,
summam fidei derivare. Nam præterquamquod
Barbaris etiam, & alienis hominibus in suis æquæ
atq; in nostris rebus fides tribuitur, ut dubium non
sit, quin oculatis etiam testibus tribui debeat, in
nostris; scripsere præter Eulogium Martyrum gesta
de alijs alij. D. Alvarus Eques Cordubensis, non
genere magis quam doctrina nobilissimus, cuius

mag-

magna pars operum Gothicis descripta litteris, ab illo ipso auctore, quo scripsit, in Cordubensi bibliotheca scruatur. Abbas deinde Sperain Deo, Beatæ recordationis, & memoriæ, Ut ait Eulogius; cuius ille æquè atq; Aluari Magister fuit: qui ut scribit in Eulogio Aluarus, ea tepestate, Totius Beticæ fines prudentiæ riuulis dulcorabat. Samson præterea Abbas Sancti Zoili, ingenio, doctrinæ, & sacrarum cognitione litterarum ipsis etiam Barbaris admirabilis, & Vitæ sanctitate per Hispaniam celebris. Cuius extat inter Cypriani Epigrammata elogium. Scripsit Apologeticum tribus libris distinctum, contra Hostigesium, quæ diximus, Malacitanum Episcopum. Deniq; Cyprianus iste Archipresbiter Cordubensis, qui Epigrammata in Martyrum tumulos condidit, quibus eorum gesta breuiter complexus est.

Addo præterea verbum de Martyrologijs, Adonis, præsertim, qui sine dubio Diui Eulogij commentarios legisse videtur, quando ferme omnes nostros Martyres nominauit. Et eius quidem historia ad vigesimum post Diui Eulogij mortem, annum producit. Vuardi vero postmodum inserti sunt; ut deniq; in Romanum, in quo vnus
tan-

tantummodo pretermisus Vuitesindus, ex his, quorū
historiam conscripsit Eulogius: forsitam quia eius
Martyrii dies incertus.

DE QVORVNDAM PRAETE-
rea officiorum Cordubensium auctori-
tate, & per occasionem, de Cordu-
bæ in Betica principatu.

Sed quoniam alia quædam officia cum Mar-
tyrum, tum etiam Angelorum in hoc supple-
mento posita sunt, præter ea, quæ ex Diuo Eulogio
sumuntur; de eorum etiam auctoritate pauca mi-
hi dicenda. Atq; in primis de Angeli Custodis offi-
cio, nihil habeo in monumentis Ecclesiæ Cordubē-
sis, præter quam in Breuarijs, quæ ante annum
LXXVII. edita sunt: in quibus idem ferè offi-
cium legitur, quod in nostro; in quo Hymni mu-
tati: primus ex Toletano, secundus ex Romano de-
sumtus Episcopi iussu; quoniam vterq; ab Apost. o-
lica sede probatus. Gabrielis Archangeli cultus in
Ecclesia nostra multo vetustior. Ita in antiquo
Breuario An. CD. LXXXIX. Festum Sancti
Gabrielis Archangeli, ex cōstitutione Eccle-
siæ Cordubēsis celebratur XVIII. die mēsis

Martij. Sed quod nunc habetur officium, Toletanum est; in multis, cum veteri nostro consentiens.

¶ Beatorum Martyrum Secundini atq; Sandali; Historiæ penitus ignorantur; nisi quod in Gallesini Protonotarij Apostolici Martyrologio, XXI. die Maij sic legitur: Cordubæ Sancti Secundini, qui per varias certaminum vi-ces, superata aduersarij nequitia, demum palmam tulit. Sed D. Franciscus de Reynoso Episcopus Cordubensis spiritali recitantium solatio consulens, vetustissimis Floribus Sanctorum Hispaniæ, atq; omnibus Martyrologijs conquestis, insit suas cuiq; lectiones adscribi, in quib⁹ illa ipsa, quæ reperta erant, inscriberentur. Ita factum in hoc supplemento.

¶ Sed quod magnum alium SS. Martyrum numerum nonnulli Cordubæ adscribunt; factum opinor, loci celebritate; qua hæc Vrbs toto orbe notissima: adeo ut doctissimos quosq; prisce seculi viros, Aristotelem etiam, in Cordubensibus numerarent. Tantum opinio præiudicata poterat, ut etiã sine auctoritate valeret. Nec immerito Caput à nobis appellata provinciæ. Scilicet Hispaniæ Beticæ: quam vltiorem Tacitus appellauit; cuius al-
tera

vera etiam pars Lusitania. Præter Linium, Strabo-
nem & Plinium, Dio Cass. ita diuidit lib. LII. Se-
natui Populoq: Africa Numidia &c. & Hi-
spania Betica ascriptæ sunt. Cæsari autem
Hispaniæ quod reliquum erat, vt Tarraco-
nensis & Lusitania. Cæsari, inquam, Augusto,
qui & Hispaniam perdomuit, & provincias pri-
mus diuisit.

¶ Sed cur eius caput Corduba? ita certè existi-
mata. Scribit Cæsar, siue quis alius in bello Hispa-
nienfi. Nam cum proximè, libri eius initio dixis-
set, Gn. Pompeium vltioris Hispaniæ portum
esse statim addit; Sex. Pompeium fratrem per idem
tempus Cordubam cum præsidio tenuisse; Quod
eius prouinciæ C A P V T esse existimabatur,
Ideo Marcellus Cordubam, quasi principem urbem
multis in eam conlatis ornamentis, rerum à se ges-
tarum monumentum, teste Strabone, reliquit. Ideo
Cæsar cum in vltiorem Hispaniam venit, præ-
misso edicto, Magistratus, principesq: omnium ci-
uitatum sibi præsto esse Cordubæ voluit. Ideo ab
Strabone prima inter Hispaniæ Beticæ urbes, &
honore præter ceteras Romanorum colonias ex-
cellens, & Betis per Autonoma siam ciuitas nomi-

atur. Accedit etiam primā fuisse in his locis Romanorum coloniam, Viriute soli, & gentis nobilitate præstantem; Ut scribit Strabo. Itaq; cum ab Scriptoribus Corduba dicitur provincie, siue Hispanie caput, Beticæ intelligi oportet. Nam Hispanie tres olim provincie, Betica, Lusitania, quæ in Ulteriore; Tarraconensis, quæ citerior appellata. Beticam verò nullus diuidit. Itaq; Gaditanum ego Conuentum, Hispalensem, Astigitanum, Cordubensem lego; provincias verò non item.

¶ Nec dubie fidei Cæsar, siue Hirtius, apud quē Cæsar Hispalensibus in concionem vocatus. Commemorat initio quæsturæ suæ, eā provinciam ex omnibus provincijs peculiarē sibi constituisse, &c. & vectigalia, quæ Metellus imposuisset, à senatu petisse, & eis pecunijs provinciam liberasse. Nā Ulteriōrē Hispaniā Beticam intelligit; quæ unica tantū, ut dixi, provincia, ab unico tantum administrata Magistratu, Proconsule, vel prætore, pro temporum varietate. Hanc ille Quæstor obtinuit. Sueton. in Iulio. cap. VII. Quæstori vltior Hispania obuenit: vbi cū mādato Pop. Romani iuredicūdo cōnētus circūiret. Quod autē hāc ex omnibus provincijs

vincijs se obtinuisse dicit, intellige ex omnibus, quas
Romanus Populus sortiebatur, quæ multa tū erāt:
non ex omnibus Hispaniæ Beticæ provincijs, quæ
unica tātū. Hæc Romanorū æuo, qui provinciarū
autores: nam nostro, merito Ioannes Mariana de
nostris doctissimus vir, & Hispanicarum rerum
Scriptor eximius, Hispalim Beticæ caput, primus
appellat: scilicet, principem urbem, & in primis
Europæ nobilem, atq; opulentam.

DE ANTIQVITATE ET VA- rietate Breuiarij Cordubensis.

DInini officij consuetudinem recitandi ab A-
postolorum æuo in Hispaniam inuectā esse
Gregorius VII. Pontifex Max. arbitratur in lit-
teris, quas ad Alonsūm, & Sanciu Hispaniæ Re-
ges dedit, anno M. LXXIII. quarū exemplar Romæ
in Vaticana seruatur. Eius ego initium ex Bartho-
lomeo Laurerio, Priori, & Canonico Cesaraugu-
stano, descriptum hic adscribere operepretiū duxi.
Gregorius. Episcop. S. S. D. Alfonso, &
Sancio Regibus Hispaniæ, ac Patribus,
& Episcopis in ditione sua constitutis. S.
& Apost. Benedict. Cum B. Aposto-
lus Paulus Hispaniam se adiisse significet;

& postea septem Episcopis ab vrbe Roma,
admiruendo Hispaniæ populos à Petro,
& Paulo Apostolis directos fuisse, qui des-
tructa idolatria Christianitatem fundave-
runt, religionem plantauerunt; ordinem &
officium in diuinis cultibus agendis osten-
derunt, & sanguine suo Ecclesias dedica-
uere, vestra diligentia non ignoret: quan-
tam concordiam cum Romana vrbe Hispa-
nia in Religione, & ordine Diuini officij
habuisset, satis patet, &c. *Mihi verò lubet ita
ratiocinari. Canendi psallēdiq; mos in Ecclesia per
Natalitia Martyrum antiquissimus est, Cordubæ
autem non ita multo post gloriosissimos Martyres
extitisse, compertum. Commode igitur censeat, qui
existimet ab illo vsq; æuo Cordubensium officiorū
originem repetendam.*

¶ Sed Cordubensis Ecclesiæ Breuiaria, que
videre mihi licuit, CXII. annos, paulo plus attingunt. Totum serè hoc spatium, si XXVI. annos
excipias, à quibus Romani vsus inductus, tria te-
tenere Breuiaria Cordubensia. Primum annos
abhinc CXII. Venetijs editum, ex antiquo noui
Ignacij sine Iniqui Manrique Episcopi Corduben-
sis

sis iussu correctum. Ut obscurum non sit, quin aliud etiam ante hoc antiquius habuerit Ecclesia Cordubensis. Sed ut erat rude seculum, tam impletum ordine, ut merito secundum editum fuerit, ante annos LXXVII. Hispali impressum; quo cunctas iugandas esse aliorum varietates promittitur. Ut facile appareat Breuiary Cordubensis vsum antiquissimum fuisse, ac tantis mutationibus obnoxium, ut non aliam ob causam, post editum etiam Romanum, retentum non fuerit ex privilegio CC. annorum, nisi quia de varietate officiorum in tanta Breuiary commutatione constabat. Nam postremo etiam tempore XLIIII. ab hinc annis Dominus Leopoldus ab Austria Episcopus Cordubensis tertium edidit Breuiarium, in meliorem formam redactum.

¶ In his Sanctorum tantummodo Aciscii & Victorie, Fausti, Ianuarij, Martialis, atq; Zoili officia propria, & in secundo Beati etiam Pelagij repertiuntur: De ceteris vtriusq; ordinis nihil precipuum, nec de omnibus omnia Breuiaria, sed de alijs alia. Donec anno Domini. M.D.LXXIII. repertis Beati Eulogij commentarijs, Dominus Frater Bernardus de Fresneda Episcopus Cordubensis,

sis eorum tantummodo Martyrum officia, festosque dies retinendos sanxit, quorum in Romano Martyrologio nomina legerentur. Non multo post. D. F. Martinus de Mendosa Episcopus, & civis Cordubensis propria, quæ tum habebantur officia, adiunctis alijs, quæ ex Diuo Eulogio supplenda curavit, auctoritate Apostolica edidit, quæ hæcenus Cordubæ celebrantur.

¶ Successit huic D. Antonius de Paços supremi olim Senatus Regij præses, ut beneficentia in pauperes, ita religione in Divos maximè excellens, qui iustis multorum querimonijs adductus, secundum excudi Kalendarium imperavit; in quod, eos omnes Christi Martyres retulit, qui vel ex Diui Eulogij libris, vel ex probatis alijs historijs, Cordubæ coronatos esse constabat. Nam cur, quæso, ex pluribus eiusdem certaminis & palme consortibus, eiusdem scriptoris testimonio commendatis, alij in Ecclesiæ lucem reuocarentur, alijs in obscuro relictis? Sed de his nihil in eorum precibus proprium; sumebantur omnia de communi. Verum, ut humana sunt omnia, ne hoc quidem diuturnum fuit. nam illud etiam secundum Kalendarium (incertum quæ

qua causa) paucis post annis exentum . Gra-
ue hinc piorum animis vulnus impressum ; eo-
rum maximè , quos Diuorum honos , & eius-
dem celi , solique communio propius tange-
bat.

¶ Id cum intellexisset Dominus Franciscus
Reynoso, qui Cordubensi Ecclesiæ cum Episcopa-
li imperio præsidet, Vir verè ob multas, præclarasq;
virtutes dilectus Deo , & hominibus ; cuius
memoria in benedictionem erit ; ubi sedem
inji, nihil antiquius habuit, quàm ut ani-
mum ad res Diuinas adyiceret , & maximè
ad istam, quæ laudis Sanctorum Martyrum am-
plificatione continetur. Dedit igitur operam, ut
eorum officia numero , & gestis Martyrum
locupletata , à Sancta Sede Apostolica pro-
barentur : probata edi iussit : edita recipi , ac
celebrari præcepit : ut Vrbs vestra, quam
exteræ omnes gentes diuitem solo, beatissimam
Cælo , principatu inter alias , litteris , &
Victorijs insolentem iactare consueuerunt ,
nunc tandem cruore Martyrum oblimatam ,
ac proinde florentem Cælestibus ac sempiter-
nis opibus , & in eorum acquiescentem patro-
cinio

cinio posteritas omnis suspiciat, & veneretur.

AUCTOR AD MARTYRES.

DI XI quæ potui, non quæ volui. nã hoc loco
presari mihi tantum licuit, fari non licuit.
Sed quidquid hoc est operis, aut opere vobis, MAR-
TYRES inclyti, illustres animæ, puræq; mentes,
obscurus ego, & impurus mortalis operatus sum:
& quidquid aut sum, aut possum denoueo, & con-
secro. Vestras ego memorias memoriæ hominum
commendavi, ut vos miseri hominis memores, sed
cius & serui etiam vestri, æternæ memoriæ, in
qua iusti viuunt, vestris apud Deum precibus com-
mendetur. Vtrum ego nomen in ore semper, amo-
rem in corde semper gero: & hoc solum, in quo
vestigia tandem prestistis, & tanta vobis propter
Christum impressa vulnera, deniq; in quo vitam
pro vita profudistis, Fusus humi supplex deosculor,
venerorq;. Sed hic me vbi iam cartha deserit, asse-
rite vos magni Dei, magniq; Regis magni amici;
& tantorum scelerum labantem pondere sustine-
te, suscipite: atq; ut gratiam apud eum, cui tam
grati estis, ingratus licet, inueniam, impetrate. Et

tu mihi, ut in te finiam, finis esto sine fine, infini-
tum Numen. & quia pollens potensq; mortalium
vota perficere, hoc voueo, hoc perfice; ut quos idē
solum genuit, idemq; fouit Spiritus, idem tandem
regeneret Cælum, idem SPIRITVS tuus beatos
efficiat. In S. S. A.

HYMNVS IN Christū caput ad martyriū
D. Acisclum, & Ille cucurrit leuior:
sororem. Hæc cursui calcaria

Quid seue tortor imple Deo Patri sit gloria, &c
Dira pars incendia?

Quid sacra fratrum cor- ALIVS.
pora.

Alta iacis in flumina? Saluete fratres inclyti
illāmis vres in medijs Aciscle decus iuuenū,
Ardet rub°, nō vritur: & virginum Victoria

Mersaq; in ipsa flumina Corona, & honos ma-

Nec caritas extinguitur. Vos sacra velut semina

Aut caput ex humeris Tellure primū condita,

cur iuueni succiditur? Tot inclytorū martyriū

Ecquid sagittis figitur Hæc gruida stis foetib°.

Victoria pennigeris? Vos irrigastis primitus

Cruoris

*Cruoris alto flumine,
Tā multa, tāq; egregia
Cælo tulistis germina.*

Beata nimis patria,

*Etpace, & armis incluta
Quæ tot tuorū ciuium
Espurpurata sanguine.*

IN B. ZOYLVM.

*Salve decus Hispaniæ
Zoyle martyr nobilis,
Nobilitatis candida
Exemplar admirabile.
Cruelitas quæ intrepida
Præcepsque quondam
fuerat.*

*Per terrefactæ militis
Vultuq; grâdi & animo
Aduers⁹ horrēs cōgredi,
Aversus illū corripit,
Et tremebunda gladiū
Dorsorecōdēs diffecat.
Hiant aperta viscera*

*Amore Christi feruida
Atq; in reuulsis renib⁹
Dāt signa continētia.*

IN DIVVM EV- logium.

*Vrbs prole felix nobili
Antiquitate celebris,
Ocellus orbis Beticæ
Extolle caput Cordubæ.
Lux ecce fulsit annua
Nonno nitore pulcrior,
Cū luce complet moriēs
Terras, polūq; Eulogi⁹.
Cuius in almo vertice
Doctōris apex albicat;
Et Martyris in corpore
Palmata vestis purpu-
rat.*

*Hic ver⁹ Athla humerū
Cælum tuetur pēdula
Erroris inter turbine
Fidem labātē sustinet
Christi*

Christiculis moerentibus
Hic datus est solatio;
Mauris tamē furētibus
Oppositus exitio.
Deo Patri sit gloria, &c

Captiuitatis miserē
In nocte praeit media
Ille suis nos precibus
(Ad illa quādo dirigit)
Vera benign^o impetret,
Promissionis pascha.

ALIVS.

IN DIVVMPE- lagium.

Sopore noctis solvimur
Soluam^o ora laudibus;
Nunc prospera lux o-
ratur.
Fauete lingua & ani-
mis.

Nūc bona verba Eulogij
Tam bono die dicite;
Quippe sub ei^o nomine
Sermo bonus innuitur.
Hic sal velut purissimū
Sapo re sapientiae
Condita seruat pectora
Errore ne putrescerent.
Hic missa velut caelitus
Colūna terris lucida,

Iesu piorum gaudio,
Patriq; sacro agricolae
Florē beatum, candidū
Nostrudam^o exhortulis
Suauissimum Pelagium,
Integritatis lilium,
Sed inclyti martyrij
Cruore iam purpureū.
Mortis gelu durissimae
Nō cōtrahit, sed explicat
Virtutis altae folia,
Solis ad almi radios.
Ergo cruento carnifex
Succide florem gladio,
Egregij

Egregiſ compleueris
Cælū, ſolūq; odoribus.

Pugnare nudus didicit
Athleta Chriſti ſtre-
nuus;

ALIVS.

Atq; in paleſtra Mar-
tyrum

Quid ſtulte Rex Pelagiū
Ardeſte veſtis murice
Nudeſ pudore vī cādido
Molleſ perinde ac pue-
rum?

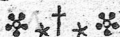
Palmā referre gloriæ.
Intende facieſ puero,
Effunde ferox ſāguinē;
Cæli reponet poſtibuſ
Trophea purpurantia.

Ætate vir in tenera
Senile pectuſ induit:
Aurū, lapilluſ, purpura
Non ornat hūc, ſed one-
rat.

Nam furor iſte barbaruſ
Agni patiētia frāgitur;
Accēſa fax luxuriæ
Cruore merſa extingui-
tur.

LAVS CHRISTO IESV IN

SANCTIS VICTORI.

KALEN-